

folkene frit kan disponere over deres naturrigdomme uden præjudice for de forpligtelser, der følger af internationalt økonomisk samarbejde, baseret på princippet om gensidig fordel og på folkeretten. Art. 25 blev vedtaget med 75 stemmer for, 4 imod (USA, Storbritannien, New Zealand og Norge), medens 20 afstod (heriblandt Danmark, Finland og Sverige).

B. Afsluttende bestemmelser.

Drøftelserne om afslutningsbestemmelserne (art. 26-31) blev i vid udstrækning præget af det traditionelle østeuropæiske ønske om at åbne konventionen for „*alle stater*“, og behandlingen kompliceredes meget ved krav om delafstemninger om alle artikler, hvori der henvises til de stater, der er berettigede til at tiltræde konventionen. Det afgørende forslag, der var fremsat af Ukraine, blev forkastet med 34 for, 45 imod, medens 16 afstod. Herefter vedtog udvalget den ligeledes traditionelle vestlige formel, hvorefter konventionen kan tiltrædes af medlemsstater af FN, særorganisationerne, Den internationale Domstol samt de stater, som Generalforsamlingen måtte opfordre til at tiltræde konventionen.

Der var heftig debat om antallet af de for konventionens ikrafttrædelse nødvendige ratifikationer. I menneskerettighedskommissionens udkast var der foreslået 20 ratifikationer som den nødvendige betingelse for, at konventionen kunne begynde at virke. Fra fransk side blev der under hensyn til det stærkt øgede antal af medlemsstater i FN foreslået 50 ratifikationer. Forslaget blev støttet fra østeuropæisk side, idet dets gennemførelse ville sinke konventionens ikrafttræden ganske væsentligt. Der blev foreslået en lang række kompromisforslag. Den danske delegation fremhævede, at den afgørende relation ikke var antallet af medlemmer i FN, men det antal ratificerende stater, der ville være nødvendigt for, at konventionen med rimelighed kunne begynde at virke. Man måtte anse 20 ratifikationer for at være tilstrækkeligt. Det endelige kompromis blev 35 ratifikationer (jfr. art. 27).

Drøftelserne blev vanskeliggjort ved et kompliceret britisk forslag om en *reservationsbestemmelse*, der imidlertid ikke vandt tilslutning i udvalget og derfor blev trukket tilbage; herefter må folkerettens alminde-

lige regler for forbehold antages at være gældende for konventionen.

Art. 29 foreskriver bl. a., at Generalforsamlingen skal godkende *fremtidige ændringer* af konventionen. Et østeuropæisk forslag om at gøre eventuelle ændringer til et anliggende alene for de i konventionen deltagende stater og derved svække forbindelsen mellem konventionen og FN fandt ikke tilstrækkelig støtte i udvalget.

IV. Forhandlingerne om den internationale konvention om borgerlige og politiske rettigheder.

A. Gennemførelsesbestemmelser.

Det oprindelige udkast til iværksættelsesbestemmelser (kort beskrevet ovenfor under I) blev væsentligt ændret og betydeligt afsvækket under behandlingen i 3. udvalg. I konventionens endelige udformning indgik en del af de oprindelige elementer, men i hovedsagen skyldes resultatet et afro-asiatisk forslag med visse særlig fra amerikansk side fremsatte ændringer.

Forhandlingerne var præget af, at den afro-asiatiske gruppe på forhånd havde lagt sig fast på sit eget forslag, til hvilket det kun var muligt at gennemføre få og relativt ubetydelige ændringer. Der fandtes i gruppen en del lande, som gerne var gået videre i retning af de oprindeligt foreslåede mere effektive gennemførelsesforanstaltninger, men de mere yderligtgående lande inden for gruppen, især UAR og Irak, gjorde det ganske klart, de ikke kunne gå længere end gruppens forslag, der herved fremstod som mindste fællesnævner. Disse lande kunne — kraftigt støttet af de østeuropæiske stater — ikke gå med til obligatoriske, men kun til fakultative ordninger, idet de hævdede, at enhver obligatorisk ordning ville gøre indgreb i deres suverænitet. Det grundlæggende synspunkt var — med den indiske repræsentants ord — at kun stater og ikke noget internationalt organ, skulle have ansvaret for at sikre og gennemtvinge respekt for de rettigheder, der var anerkendt i konventionen, og at gennemførelse af konventionen skulle være baseret på de deltagende staters gode hensigt snarere end på eksistensen af et internationalt maskineri, der ville blive sat over staterne.